

Latvia University
of Life Sciences
and Technologies

Projekta INTERFRAME-LV ietvaros izstrādāti divi promocijas darbi

Valsts pētījuma programmas "*Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai*" projekta "*Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un to risinājumi starptautiskā kontekstā (INTERFRAME-LV)*" ietvaros tika izstrādāti un aizstāvēti divi promocijas darbi:

Ligita Āzena "Teritorijas konkurētspēja viedās uzņēmējdarbības attīstībai Pierīgas reģionā",

Zaiga Oborenko "Cilvēku ar invaliditāti nodarbinātību ietekmējošo faktoru analīze Latvijā".

Ligita Āzena promocijas darbā "Teritorijas konkurētspēja viedās uzņēmējdarbības attīstībai Pierīgas reģionā" izvērtējusi teritorijas konkurētspējas nozīmi viedās uzņēmējdarbības attīstībai un izstrādājusi konkurētspējas veicināšanas iespējamus risinājumus viedās uzņēmējdarbības attīstībai Pierīgas reģionā.

Teritorijas pārvaldei ir jārada pievilcīga vide uzņēmējdarbībai, jāiedrošina un jāatbalsta uzņēmēji veidot uzņēmumus un investēt to tālākā attīstībā. Tas rada nepieciešamību pēc teritorijas konkurētspējas paaugstināšanas un salīdzinošo priekšrocību noteikšanas, kuras ir būtiskas uzņēmēju un investoru piesaistīšanai. No vienas puses, lai šie pasākumi būtu efektīvi, nepieciešams izstrādāt attiecīgu piedāvājumu, veidot katrai teritorijai stratēģiju, orientētu uz konkrētas mērķa tirgus grupas vajadzībām. Bet, no otras puses, lai realizētu stratēģiski svarīgus un finansiāli vai ģeogrāfiski apjomīgus projektus, nepieciešams sadarboties blakus teritorijām un tādējādi sasniegt ievērojamus rezultātus. Šāda stratēģija prasa, lai tā tiktu izstrādāta katrai sabiedrības vai mērķa tirgus grupai atsevišķi, precīzi nosakot atbilstošākos piedāvājumus un ar tiem saistītos pasākumus. Pastāv saikne starp samērā moderno "teritorijas konkurētspējas" jēdzienu un tradicionāli analizēto teritorijas "ekonomiskās attīstības" jēdzienu. Ekonomikas attīstības analīze bieži ir vērsta uz ekonomisko izaugsmi, kas nozīmē, ka tā parāda teritorijas konkurētspējas priekšrocības un iespēju piesaistīt teritorijai konkrētas mērķa tirgus grupas - noteiktas nozares uzņēmumus. Piesaistot noteiktas nozares, īpaši viedo uzņēmējdarbību, tiek veicināta teritorijas ekonomiskā izaugsme. Savukārt viedās uzņēmējdarbības jēdziens izriet no cita jēdziena viedā ekonomika (*smart economy*) – uz zināšanām balstītu, konkurētspējīgu uzņēmumu un tādu pakalpojumu radīšana, kas apvieno veiksmīgos elementus no uzņēmējdarbības ekonomikas un inovāciju ekonomikas, kas veicina augstas kvalitātes darba vidi, kas savukārt sekmē teritorijas attīstību un veicina tās tālāku konkurētspēju starptautiskā līmenī.

Promocijas darbā tika apkopotas teorētiskās nostādnes par teritorijas attīstību un konkurētspējas kritērijiem, teritorijas mērķa tirgus grupu vajadzībām, viedās uzņēmējdarbības būtību un Eiropas pieredzi, izpētītas Latvijas, reģionu un pašvaldību uzņēmējdarbības attīstības politikas vadlīnijas: normatīvie akti, Latvijas un Pierīgas reģiona attīstības plānošanas dokumenti, kā arī noslēgumā izanalizēti teritorijas konkurētspējas un viedās ekonomikas rādītāji, sniegti konkurētspējas veicināšanas iespējamie risinājumi viedās uzņēmējdarbības attīstībai Pierīgas reģionā.

Zaiga Oborenko promocijas darbā „Cilvēku ar invaliditāti nodarbinātību ietekmējošo faktoru analīze Latvijā” izpētījusi galvenos cilvēku ar invaliditāti nodarbinātību ietekmējošos faktorus un izvērtējusi iespējas šīs iedzīvotāju grupas nodarbinātības sekmēšanai Latvijā.

Personu ar invaliditāti integrācijas sociālajā dzīvē un darba tirgū veicināšana ir vērtīgs ieguvums gan pašām personām ar invaliditāti, gan valstij un visai sabiedrībai. Tas ir īpaši svarīgi, ņemot vērā Latvijas demogrāfijas situāciju, kad darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaits un īpatsvars Latvijā turpina samazināties, bet pieaug personu ar invaliditāti skaits – 2020. gadā invaliditāte reģistrēta 10% iedzīvotāju. No kopējā pilngadīgo personu ar invaliditāti skaita nodarbināti ir vien 27.1% indivīdu, tas veido 5.9%

no visiem Latvijas nodarbinātajiem. Neskatoties uz dažādām aktivitātēm sekmēt cilvēku ar invaliditāti iekļaušanos darba tirgū, Latvijā 2020. gadā no darbaspējas vecuma personām ar invaliditāti nodarbināti bija 45.9% personu, turpretim nodarbinātības līmenis valstī bija 72.3% vecuma grupā 15–64 gadi, kas norāda uz neizmantoto darbaspēka potenciālu.

Promocijas darbā tika izpētīta invaliditātes izpratnes veidošanās, analizētas invaliditātes modeļu konceptuālās pieejas, raksturotas iekļaujošas inovācijas koncepcijas un indivīda ar invaliditāti nodarbinātības faktoru pieeja, analizēti Latvijas un starptautiskie tiesību un plānošanas dokumenti par personu ar invaliditāti tiesisko aizsardzību un nodarbinātības veicināšanu, izvērtēti sociāli ekonomiskie faktori, kas ietekmē cilvēku ar invaliditāti nodarbinātību, izpētīti invaliditātes vadības faktori uzņēmumā un aprēķināts neiegūtais IKP, ja cilvēki ar invaliditāti netiek iekļauti darba tirgū, analizēti cilvēku ar invaliditāti nodarbinātības faktori Latvijas reģiona pilsētā un novadā darba tirgus un pašvaldības politikas kontekstā, kā arī noslēgumā, pamatojoties uz cilvēku ar invaliditāti nodarbinātību ietekmējošo faktoru analīzi, izstrādāti scenāriji cilvēku ar invaliditāti nodarbinātības sekmēšanai Latvijā.

Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU) Ekonomikas un sabiedrības fakultātē (ESAF) 2022. gada 18. martā Ligita Āzena un Zaiga Oborenko aizstāvēja promocijas darbus, iegūstot zinātniskā doktora grādu (Ph.D.) ekonomikā un uzņēmējdarbībā. Abu promocijas darbu zinātniskā vadītāja – LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes profesore, LZA īstenā locekle, *Dr.habil.oec.* Baiba Rivža.

No kreisās: Ligita Āzena – projekta INTERFRAME-LV pētniece, LZA Valsts emeritēto zinātnieku padomes zinātniskā sekretāre: LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes profesore, LZA īstenā locekle, *Dr.habil.oec.* Baiba Rivža un Zaiga Oborenko – projekta INTERFRAME-LV pētniece, LZA Lauksaimniecības un meža zinātņu nodaļas un Latvijas Lauksaimniecības un meža akadēmijas zinātniskā sekretāre.

Līdzekļu piesaistes tendences pirms Covid-19 laika un COVID-19 laikā: Latvijas Universitātes fonda pieredze

Pētījuma referāts, kura autore ir *Mg.hist.* **Laila Kundziņa** un līdzautori *Dr. habil.oec.* **Baiba Rivža**, *Dr. habil.sc.ing.* **Pēteris Rivža**, tika ziņots 2022. gada 2. martā Ziemeļvalstu Lauksaimniecības zinātnes asociācijas (NJF) Starptautiskajā konferencē „Ekonomikas, izglītības un sabiedrības attīstības izaicinājumi Ziemeļvalstīs – Baltijas valstīs un ārpus tām” (Challengers of Economics, Education and Society Development in the Nordic – Baltic Countries and beyond”). Pētījums tika veikts INTERFRAME-LV ietvaros.

Anotācija. Līdzekļu vākšanas centieni ir atkarīgi no vairākiem aspektiem. Būtiskākie aspekti ir universitāšu līdzekļu vākšanas politika, ieguldījumi komunikācijā ar esošajiem un potenciālajiem ziedotājiem, veiksmīga ziedojumu administrēšana. Diemžēl krīzes laikā ir vērojama tendence samazināties ziedojumu apjomiem. Hipotēze: vai ir kāda Covid-19 ietekme līdzekļu vākšanā Latvijas Universitātes fondam? Šajā pētījumā pētnieki analizēja līdzekļu vākšanas tendences Latvijas Universitātes fondā no 2018. līdz 2021. gadam. Pētījuma mērķis bija veikt līdzekļu vākšanas centienu pētījuma tendences pirms Covid-19 laika un Covid-19 laikā: Latvijas Universitātes fonda pieredzes izpēti. Pētījuma uzdevumi bija: analizēt ziedojuma summu dinamiku, ziedojumu mērķu tendences un ziedotāju skaita tendences laika posmā no 2018. gada līdz 2021. gadam.

legūtie rezultāti. 2018. un 2019. gadā līdzekļu piesaistes tendences ir ar labāku rezultātu nekā turpmākajos gados. Iemesls ir LU fonda toreizējo revidentu norāde, ka LU fonda administrētās prakses stipendijas ir ar nodokļu optimizācijas draudiem. Tieši tādēļ kopš 2019. gada marta prakses stipendijas vairs netika izmaksātas. Ziedojumu mērķu dinamikas samazinājums ir saistīts ar prakses stipendiju izmaksu pārtraukšanu. 2018. – 2021. gadā vērojams ziedojumu saņēmēju kritums, ko administrē LU fonds. Tas saistīts tieši ar Covid-19 ietekmi. 2018. gadā vēl bija publiskie pasākumi, kuros, kā piemēram, LU Absolventu salidojums LU Botāniskajā dārzā, kur absolventi pret ziedojumu piedalījās šajā LU Absolventu salidojumā.

Secinājumi. Covid-19 ierobežojumi pasākumu apmeklēšanā mazināja ziedojumu apjomu, līdz ar to dažādu LU fonda administrēto projektu atbalstu. 2020. gadā LU fonds organizēja ziedošanas kampaņu, tādēļ ziedotāju aktivitāte bija lielāka. Covid-19 ierobežojumi ir ietekmējuši ziedotāju aktivitāti, attiecībā uz publiskajiem pasākumiem, lai piesaistītu ziedojumus. Savukārt ziedojumu kampaņas, kas ir ar īsākiem ziedojumu termiņiem, sniedz labāku rezultātu, arī ar attālināto ziedojuma piesaistes režīmu.